

#5 (45), 2019 część 2

Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe

(Warszawa, Polska)

Czasopismo jest zarejestrowane i publikowane w Polsce. W czasopiśmie publikowane są artykuły ze wszystkich dziedzin naukowych. Czasopismo publikowane jest w języku polskim, angielskim, niemieckim i rosyjskim.

Artykuły przyjmowane są do dnia 30 każdego miesiąca.

Częstotliwość: 12 wydań rocznie.

Format - A4, kolorowy druk

Wszystkie artykuły są recenzowane

Każdy autor otrzymuje jeden bezpłatny egzemplarz czasopisma.

Bezpłatny dostęp do wersji elektronicznej czasopisma.

Zespół redakcyjny

Redaktor naczelny - Adam Barczuk

Mikołaj Wiśniewski

Szymon Andrzejewski

Dominik Makowski

Paweł Lewandowski

Rada naukowa

Adam Nowicki (Uniwersytet Warszawski)

Michał Adamczyk (Instytut Stosunków Międzynarodowych)

Peter Cohan (Princeton University)

Mateusz Jabłoński (Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)

Piotr Michalak (Uniwersytet Warszawski)

Jerzy Czarnecki (Uniwersytet Jagielloński)

Kolub Frennen (University of Tübingen)

Bartosz Wysocki (Instytut Stosunków Międzynarodowych)

Patrick O'Connell (Paris IV Sorbonne)

Maciej Kaczmarczyk (Uniwersytet Warszawski)

#5 (45), 2019 part 2

East European Scientific Journal

(Warsaw, Poland)

The journal is registered and published in Poland. The journal is registered and published in Poland.

Articles in all spheres of sciences are published in the journal. Journal is published in **English, German, Polish and Russian.**

Articles are accepted till the 30th day of each month.

Periodicity: 12 issues per year.

Format - A4, color printing

All articles are reviewed

Each author receives one free printed copy of the journal

Free access to the electronic version of journal

Editorial

Editor in chief - Adam Barczuk

Mikołaj Wiśniewski

Szymon Andrzejewski

Dominik Makowski

Paweł Lewandowski

The scientific council

Adam Nowicki (Uniwersytet Warszawski)

Michał Adamczyk (Instytut Stosunków Międzynarodowych)

Peter Cohan (Princeton University)

Mateusz Jabłoński (Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)

Piotr Michalak (Uniwersytet Warszawski)

Jerzy Czarnecki (Uniwersytet Jagielloński)

Kolub Frennen (University of Tübingen)

Bartosz Wysocki (Instytut Stosunków Międzynarodowych)

Patrick O'Connell (Paris IV Sorbonne)

Maciej Kaczmarczyk (Uniwersytet Warszawski)

**Dawid Kowalik (Politechnika
Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)**
**Peter Clarkwood(University College
London)**
Igor Dzedzic (Polska Akademia Nauk)
**Alexander Klimek (Polska Akademia
Nauk)**
**Alexander Rogowski (Uniwersytet
Jagielloński)**
Kehan Schreiner(Hebrew University)
**Bartosz Mazurkiewicz (Politechnika
Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)**
Anthony Maverick(Bar-Ilan University)
**Mikołaj Żukowski (Uniwersytet
Warszawski)**
**Mateusz Marszałek (Uniwersytet
Jagielloński)**
**Szymon Matysiak (Polska Akademia
Nauk)**
**Michał Niewiadomski (Instytut
Stosunków Międzynarodowych)**
Redaktor naczelny - Adam Barczuk

1000 kopii.

**Wydrukowano w «Aleje Jerozolimskie
85/21, 02-001 Warszawa, Polska»**

**Wschodnioeuropejskie Czasopismo
Naukowe**

Aleje Jerozolimskie 85/21, 02-001
Warszawa, Polska

E-mail: info@eesa-journal.com ,

<http://eesa-journal.com/>

**Dawid Kowalik (Politechnika
Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)**
**Peter Clarkwood(University College
London)**
Igor Dzedzic (Polska Akademia Nauk)
**Alexander Klimek (Polska Akademia
Nauk)**
**Alexander Rogowski (Uniwersytet
Jagielloński)**
Kehan Schreiner(Hebrew University)
**Bartosz Mazurkiewicz (Politechnika
Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)**
Anthony Maverick(Bar-Ilan University)
**Mikołaj Żukowski (Uniwersytet
Warszawski)**
**Mateusz Marszałek (Uniwersytet
Jagielloński)**
**Szymon Matysiak (Polska Akademia
Nauk)**
**Michał Niewiadomski (Instytut
Stosunków Międzynarodowych)**
Editor in chief - Adam Barczuk

1000 copies.

**Printed in the "Jerozolimskie 85/21, 02-
001 Warsaw, Poland»**

East European Scientific Journal

Jerozolimskie 85/21, 02-001 Warsaw, Po-
land

E-mail: info@eesa-journal.com ,

<http://eesa-journal.com/>

СОДЕРЖАНИЕ

СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ НАУКИ

<i>Дадахожаев А., Мамаджонов М.М., Хайдаров Ш.Э.</i> ОЦЕНКА ОВРОГООПАСНЫХ ТЕРРИТОРИИ НАМАНГАНСКИХ АДЫРОВ.....	4
<i>Жуков А.Д., Тер-Закарян К.А., Сидоркина А.А.</i> СИТЕМЫ ИЗОЛЯЦИИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ОБЪЕКТОВ	6

ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

<i>Воек В.В., Красновид Д.А., Ивановский О. А.</i> КОМПЬЮТЕРНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ КОНТАКТОВ ЗУБЧАТЫХ ПЕРЕДАЧ С ПОМОЩЬЮ МЕТОДА КОНЕЧНЫХ ЭЛЕМЕНТОВ.....	14
<i>Кошевий О.О.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ РЕЗЕРВУАРІВ З ЖОСТКИМИ ОБОЛОНКАМИ ПОКРИТТЯ ЗА ВЛАСНИМИ ЧАСТОТАМИ КОЛИВАННЯ.....	21
<i>Kotukhov A., Zharko N., Minchuck V., Krasouski A., Dezhkunov N.</i> EVOLUTION OF CAVITATION ACTIVITY INCARBONATE DIOXIDE AQUEOUS SOLUTION IN THE PROCESS OF ULTRASONIC TREATMENT	32
<i>Некрасов П.О., Гудзь О.М.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ МІКРОБІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ М'ЯКИХ МАРГАРИНІВ НА ОСНОВІ ОЛЕОГЕЛІВ.....	38
<i>Бобров Б.Ф., Брысин А.Н., Соловьев В.С.</i> МЕТОДИКА КОЛИЧЕСТВЕННОЙ ОЦЕНКИ КОМФОРТА.....	42
<i>Temirgaliyev Z.</i> PRIVACY AND SECURITY PROBLEMS IN LOCATION-AWARE MOBILE SYSTEMS	46
<i>Менейлюк О.І., Черепашук Л.А., Олійник Н.В.</i> ВПЛИВ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ТРУДОМІСТКІСТЬ БУДІВНИЦТВА ЗА НОВОЮ ТЕХНОЛОГІЄЮ.....	53

ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИЕ НАУКИ

<i>Бойко А.І.</i> ПОБУДОВА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВОЇ МОВИ НА МОДЕЛІ ПРОТИДІАБЕТИЧНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ.....	60
<i>Юрковська Л.Г., Краснов В.В., Убогов С.Г.</i> ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЯКОСТІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ НА ЕТАПАХ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ І МЕДИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ: ПОНЯТТЯ ТА СУБ'ЄКТИ	63

Юрковська Лідія Геннадіївна

*старший викладач кафедри педагогіки, психології, медичного та фармацевтичного права
Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика,
м. Київ, Україна*

Краснов Володимир Володимирович

*доктор медичних наук, кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки, психології, медичного та фармацевтичного права
Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика,
м. Київ, Україна*

Убогов Сергій Геннадійович

*кандидат фармацевтичних наук, доцент,
завідувач кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів
Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика,
м. Київ, Україна*

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЯКОСТІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ НА ЕТАПАХ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ І МЕДИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ: ПОНЯТТЯ ТА СУБ'ЄКТИ

Yurkovska L.H.

*Senior Lecturer of The Department of Pedagogics Psychology
Medical and Pharmaceutical Law Shupuk
National Medical Academy of Postgraduate Education
Kyiv, Ukraine*

Krasnov V.V.

*Doctor of Medical Sciences, PhD in Pedagogy, Full Professor
Head of The Department of The Department of Pedagogics Psychology
Medical and Pharmaceutical Law Shupuk
National Medical Academy of Postgraduate Education
Kyiv, Ukraine*

Ubohov S.H.

*PhD in Pharmacy, Associate Professor
Head of The Department of Quality Control and Standardization of Medicines Shupuk
National Medical Academy of Postgraduate Education
Kyiv, Ukraine*

PUBLIC CONTROL OF THE QUALITY ASSURANCE OF MEDICINES AT THE STAGES OF THEIR SALE AND MEDICAL USE: CONCEPT AND SUBJECTS

Анотація. У статті науково обґрунтовується поняття та суб'єкти громадського контролю за забезпеченням якості лікарських засобів на етапах їх реалізації і медичного застосування в Україні. Здійснюється позитивний та критичний аналіз нормативно-правової і нормативно-етичної інформації, наукових та публіцистичних джерел з теми. Пропонується авторське визначення поняття громадського контролю за забезпеченням якості лікарських засобів на етапах їх реалізації і медичного застосування. Робиться висновок, що у фармацевтичній науці не склалося усталених підходів до класифікації суб'єктів громадського контролю за забезпеченням якості лікарських засобів на етапах їх реалізації і медичного застосування в Україні. Обґрунтовується, що в Україні сьогодні найактивнішими громадськими контролерами забезпечення якості лікарських засобів виступають різного роду громадські організації, засоби масової інформації та громадські активісти. Серед громадських організацій активними є професійні фармацевтичні спілки та асоціації, громадські організації пацієнтів і захисту прав споживачів.

Summary. The concept and subjects of public control of the quality assurance of medicines at the stages of their realization and medical use in Ukraine is scientifically substantiated at the article. A positive and critical analysis of normative legal and ethical information, scientific and journalistic sources on the topic is carried out. Author's definition of the concept of public control of the quality assurance of medicines at the stages of their realization and medical use is offered. It is concluded that in the pharmaceutical science there were no established approaches to the classification of subjects of public control of the quality assurance of medicines at the stages of their realization and medical use in Ukraine. It is substantiated that in Ukraine today the most active public controllers of quality assurance of medicines are various kinds of public organizations, mass media and public activists. Professional pharmaceutical associations and non-governmental organizations of patients and consumer protection are active among public organizations.

Ключові слова: громадський контроль, лікарські засоби, забезпечення якості, реалізація і медичне застосування, суб'єкти громадського контролю.

Постановка проблеми. Забезпечення потреб населення ліками належної якості – це одне з найважливіших соціальних зобов'язань, яке взяла на себе Українська держава шляхом його закріплення у Законі України (ЗУ) «Про лікарські засоби» [14] на виконання конституційних гарантій прав і свобод людини та громадянина в Україні, передбачених, зокрема, статтями 3, 46, 49 Конституції України [5]. Вказане соціальне зобов'язання держава реалізує через систему державного контролю якості лікарських засобів (ЛЗ) [13]. У той же час, практичне втілення основних напрямків реформи вітчизняної галузі охорони здоров'я викликає наполегливий інтерес, серед іншого, до якості ЛЗ з боку громадськості, що втілюється у ініціативних спробах здійснення громадського контролю за забезпеченням якості ЛЗ, передусім, в аптечних та лікувально-профілактичних закладах на етапах реалізації та медичного застосування ЛЗ [8; 18; 19], до яких ані працівники, ані керівники згаданих закладів почасті виявляються неготовими. Зазначене обумовлює актуальність теми роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх десятиліть питання нормативного регулювання у сфері забезпечення якості ЛЗ досліджували Н. Ветютнева, В. Георгієвський, О. Гризодуб, В. Загорій, С. Коваленко, В. Лебединець, М. Ляпунов, А. Немченко, В. Пашков, Ю. Підпрудничков, О. Соловійов, В. Толочко та ін. Окремі правові та етичні аспекти фармацевтичної діяльності розглядали вітчизняні вчені Л. Бабінцева, Б. Громовик, А. Кабачна, К. Косяченко, А. Котвіцька, Є. Книш, З. Мнушко, М. Пономаренко, С. Пустовіт, В. Трохимчук, В. Черних, В. Шаповалов, В. Шаповалова та ін. Проте громадському контролю за забезпеченням якості ЛЗ на етапах їх життєвого циклу, його поняттю та суб'єктам, на даний час, приділено недостатньо наукової уваги.

Виокремлення невирішеної раніше частини загальної проблеми. Окрім досить розвинутої сукупності суто наукових розробок, існують правові та етичні основи забезпечення якості ЛЗ в Україні, а також здійснення державного контролю якості ЛЗ, які визначаються міжнародними актами ВООЗ, чинними законами України, цілою низкою підзаконних актів МОЗ України, настановами з належних практик (GxP) та джерелами професійної фармацевтичної етики.

Проте фактично наявні в Україні спроби здійснення громадського контролю забезпечення якості ЛЗ на різних етапах життєвого циклу належного правового чи етичного нормативного закріплення поки що не здобули, а недостатність теоретичних напрацювань з вказаного напрямку призводить до певної млявості у спробах юридичного чи етичного нормопроєктування щодо подолання даної прогалини.

Мета статті. Метою роботи є наукове обґрунтування поняття та суб'єктів громадського контролю за забезпеченням якості ЛЗ в на етапах їх реалізації і медичного застосування в Україні.

Матеріали і методи. Робота базується на позитивному та критичному аналізі нормативно-правової і нормативно-етичної інформації, наукових та публіцистичних джерел з теми. Для визначення поняття та характеристики суб'єктів громадського контролю за забезпеченням якості ЛЗ на етапах їх реалізації і медичного застосування в роботі було використано бібліосемантичний, формально-логічний та структурно-функціональний методи.

Виклад основного матеріалу. ЗУ «Про лікарські засоби» визначає якість ЛЗ як сукупність властивостей, які надають ЛЗ здатність задовольняти споживачів відповідно до свого призначення і відповідають вимогам, встановленим законодавством [14].

На даний час у вітчизняній науці відсутні установлені підходи до визначення громадського контролю (ГК). Основний науковий пошук у даному напрямку здійснюється в межах юриспруденції, політології та державного управління.

Так, В. Боклаг та А. Павленко вказують, що ГК є функцією громадянського суспільства, тому виступає способом залучення населення до управління суспільством та державою. Він є важливою формою реалізації демократії, оскільки дає можливість населенню брати участь у державному управлінні, у вирішенні державних і суспільних справ, активно впливати на діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування [1, с. 62].

О. Солонтай вважає ГК справою кожного активного громадянина, аби здійснювати нагляд за місцевою владою та впливати на неї. Здійснення ГК активізує громаду, розвиває самоврядування та вчить громадян справжньої демократії [17].

М. Менджул пропонує визначати ГК як сукупність дій та заходів, що вчиняють громадяни, громадські організації та інші інституції громадянського суспільства з метою виявлення та запобігання порушень з боку суб'єктів владних повноважень [7, с. 308].

Є. Захаров зазначає, що ГК – це публічна перевірка громадянським суспільством діяльності держави на відповідність проголошеним нею цілям, коригування цієї діяльності і самих цілей, підпорядкування політики держави, діяльності її органів і посадових осіб інтересам суспільства, а також нагляд громадянського суспільства за діяльністю державних органів та органів місцевого самоврядування, спрямованою на захист і забезпечення прав і законних інтересів людини та фундаментальних свобод, і на повагу до них [3].

Окрім доктринальних пошуків, останніми роками в Україні були спроби нормативного визначення поняття ГК у низці законопроектів, жоден з яких, на даний час, так і не було схвалено.

Найновішим серед зареєстрованих у Верховній Раді України законопроектів щодо ГК є проект ЗУ «Про громадянський контроль за діяльністю органів влади, їх посадових і службових осіб» від 07 серпня 2018 року реєстр. № 9013, у якому запропоновано термін «громадянський контроль», що є досить спорідненим до контролю громадського. Громадянський контроль – одна з форм здійснення влади народом, що полягає у безпосередньому контролі громадянами України, зокрема громадянами України – членами політичних партій, громадських об'єднань, інших інститутів громадянського суспільства (суб'єкти громадянського контролю), за діяльністю органів влади, їх посадових і службових осіб із застосуванням цими суб'єктами заходів громадянського спротиву в разі невиконання або неналежного виконання органами влади, їх посадовими і службовими особами вимог актів законодавства. Правами, передбаченими цим проектом Закону, користуються також особи без громадянства та іноземні громадяни, які на законних підставах перебувають в Україні, якщо інше не встановлено законами України чи міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [12].

Громадянський спротив – право суб'єктів громадянського контролю висловити в мирній формі публічну незгоду з рішеннями або діями органів влади, їх посадових і службових осіб, вимагати від них належного виконання вимог актів законодавства [12].

На наш погляд, заслуговує на увагу, як приклад досить вузького підходу до розуміння ГК, проект ЗУ «Про громадський контроль» від 13 листопада 2015 року реєстр. № 2737-1 (доопрацьований). Його автори визначають ГК як суспільну діяльність громадських об'єднань, предметом якої є здійснення нагляду за відповідністю діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб Конституції України, закону України, іншим нормативно-правовим актам та за дотриманням ними державної дисципліни [10].

Під державною дисципліною розуміється точне і неухильне дотримання об'єктами громадського контролю встановлених законодавством правил поведінки, діяльності, стосунків, посадових обов'язків, а також своєчасне і у повному обсязі виконання ними державних завдань і зобов'язань, в тому числі формування та витрачання бюджетів коштів [10].

Більш широке і, на наш погляд, ближче до сутності даного суспільного явища визначення ГК міститься у проекті ЗУ «Про громадський контроль» від 14 квітня 2014 року реєстр. № 4697, згідно з яким ГК – діяльність суб'єктів громадського контролю з нагляду, перевірки та оцінки діяльності об'єктів громадського контролю на предмет відповідності такої діяльності вимогам, встановленим законодавством України, та суспільним інтересам [11].

Суб'єктами ГК можуть бути: фізичні особи; громадські об'єднання, створені відповідно до даного проекту ЗУ «Про громадські об'єднання»; громадські організації з контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень, створені відповідно до вимог цього проекту Закону; недержавні організації [11].

Об'єктами ГК можуть бути: органи державної влади; органи місцевого самоврядування; державні і комунальні підприємства, установи, організації та юридичні особи, частка держави у статутному фонді яких п'ятдесят відсотків та більше; заклади освіти та охорони здоров'я приватної форми власності; роботодавці; фізичні та юридичні особи – отримувачі бюджетних коштів; особи, що займають домінуюче чи монополіне становище на ринку; фізичні та юридичні особи, які продають товари, виконують роботи, надають послуги; фізичні та юридичні особи, діяльність яких має вплив на суспільні інтереси в частині забруднення довкілля, протипожежної безпеки, санітарно-епідеміологічної та радіаційної ситуації, безпеки харчових продуктів та інших факторів, що негативно впливають на безпеку окремих фізичних осіб, мешканців населених пунктів, виробничих, житлових, соціальних або культурних об'єктів [11].

На нашу думку, саме останнє з наведених визначень найближче відповідає сутності практичних процесів, які тривають у галузі охорони здоров'я та, зокрема, у її фармацевтичному секторі з приводу ГК забезпечення якості ЛЗ, передусім, на етапах реалізації і медичного застосування, що підтверджується чисельними прикладами з відкритих джерел інформації [8; 18; 19].

Особливий інтерес суб'єктів ГК до забезпечення якості ЛЗ саме на етапах реалізації та медичного застосування, на наш погляд, зумовлений низкою чинників. По-перше, етапи реалізації та медичного застосування ЛЗ є найбільш наближеними до широких верств населення, а відповідно, і найбільш зрозумілими та очевидними для здійснення ГК.

По-друге, суб'єктам ГК, за загальним правилом, досить непросто потрапити на територію і в приміщення, де здійснюється, наприклад, розробка чи виробництво ЛЗ, а значна частина територій та приміщень аптечних та лікувально-профілактичних закладів (ЛПЗ) будь-яких форм власності, з якими безпосередньо пов'язана реалізація та медичне застосування ЛЗ, є за своїм правовим режимом загальнодоступною, що суттєвим чином полегшує ГК.

По-третє, великого суспільного резонансу, який виступає стимулом для суб'єктів ГК, набувають як справи про правопорушення, у тому числі про злочини, щодо обігу фальсифікованих чи заборонених ЛЗ, виявлені суб'єктами державного контролю та правоохоронними органами, інформацію про які розповсюджують ЗМІ, так і публічні етичні проступки провізорів (лікарів) на робочих місцях під час взаємодії з клієнтами (пацієнтами) в аптечних закладах чи ЛПЗ щодо якості тих чи інших ЛЗ, про які інформація розповсюджується шляхом

міжособистісної комунікації клієнтів (пацієнтів) чи через соціальні мережі.

Виходячи з вище наведеного, пропонуємо наступне авторське визначення поняття ГК за забезпеченням якості ЛЗ на етапах їх реалізації і медичного застосування.

Відповідно, ГК за забезпеченням якості ЛЗ на етапах їх реалізації і медичного застосування слід розуміти як ініціативну діяльність суб'єктів ГК з моніторингу, нагляду, перевірки та оцінки діяльності аптечних та лікувально-профілактичних закладів усіх форм власності, а також їх посадових осіб, щодо забезпечення якості ЛЗ на предмет відповідності такої діяльності вимогам, встановленим законодавством України, міжнародними стандартами та настановами, професійними етичними нормами, та суспільним інтересам щодо забезпечення населення якісними, високоефективними та безпечними ЛЗ.

Суб'єкти ГК мають свої особливості, які полягають у неоднакових межах та обсязі контролюючого впливу, неоднаковому змісті контрольної діяльності, юридичних наслідках здійснюваного контролю. Разом з тим, між ними існує нерозривний взаємозв'язок, заснований на спільних цілях, принципах, об'єкті контрольної діяльності, що в свою чергу забезпечує єдність і цілісність механізму контролю [6, с. 16].

Суб'єкти ГК визначаються по-різному. Одні теоретики розширюють коло суб'єктів і розглядають парламентський контроль і контроль політичних партій за державною діяльністю як різновид ГК. Інші звужують коло суб'єктів до громадян та їх об'єднань, а також іноземців, які на законних підставах перебувають в країні [3].

Парламентський контроль та контроль політичних партій знаходиться поза предметом та метою даної роботи, оскільки вказані суб'єкти, за загальним правилом, не здійснюють ГК щодо забезпечення якості ЛЗ на етапах реалізації та медичного застосування у окремих аптечних закладах, ЛПЗ чи їх мережах, зосереджуючись на більш загальних напрямках діяльності. У фокусі нашої уваги члени громадянського суспільства та громадські інституції, які безпосередньо задіяні у акціях ГК щодо забезпечення якості ЛЗ на вказаних етапах їх життєвого циклу.

Видається слушною класифікація суб'єктів громадського контролю на дві підгрупи – організовану та неорганізовану громадськість [6, с. 12].

Громадські формування як суб'єкти організованої громадськості мають різну мету, завдання, рівень повноважень, територію діяльності, проте їх соціально-політичне призначення полягає насамперед у тому, що вони допомагають людям у розв'язанні проблем повсякденного життя, відкривають широкі можливості для виявлення суспільно-політичної ініціативи, здійснення функцій самоврядування [6, с. 12].

Під неорганізованою громадськістю пропонується розуміти окремих громадян, осіб без громадянства, іноземних громадян, які не поєднані між

собою у будь-які організаційні форми і представляють власні інтереси або об'єднуються ситуаційно – спільні інтереси жителів, користувачів, виборців тощо [6, с. 16].

Проект ЗУ «Про громадянський контроль за діяльністю органів влади, їх посадових і службових осіб» від 07 серпня 2018 року реєстр. № 9013 містить досить оригінальне визначення кола суб'єктів даного виду контролю, подаючи його через визначення права, а саме: право на громадянський контроль є одним з основоположних громадянських прав, яке реалізується особою безпосередньо або через підтримку чи участь у діяльності політичних партій, громадських об'єднань, інших інститутів громадянського суспільства, завданням яких, зокрема, є здійснення громадянського контролю [12].

Автори уже згадуваного проекту ЗУ «Про громадянський контроль» від 13 листопада 2015 року реєстр. № 2737-1 (доопрацьований) пропонували, на наш погляд, необґрунтоване звуження суб'єктів ГК до громадських організацій, створення саме для проведення ГК, про що мало бути зазначено у їх статутах, а у складі цих суб'єктів обов'язково мало бути не менше двох громадських експертів [10].

До громадських експертів даний проект ЗУ висував тільки організаційні вимоги – це мали бути особи, призначені керівним органом суб'єкта ГК, на яких покладаються обов'язки з організації та забезпечення проведення ГК [10]. Жодних кваліфікаційних, морально-етичних, репутаційних чи інших вимог до громадських експертів у даному проекті не зазначено.

Натомість, прав щодо здійснення будь-якого ГК у зазначеному проекті ЗУ позбавлено таких основних суб'єктів громадянського суспільства як політичні партії; релігійні організації; невідприємницькі товариства, що утворюються актами органів державної влади, інших державних органів, органів влади АР Крим, органів місцевого самоврядування; асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання; саморегулювні організації; організації, які здійснюють професійне самоврядування; невідприємницькі товариства, які не є громадськими об'єднаннями [10].

Зважаючи на таке необґрунтоване звуження кола суб'єктів ГК та інші недоліки даного законопроекту, вважаємо цілком обґрунтованим його зняття з розгляду 01 листопада 2016 року.

На сьогодні у фармацевтичній науці не склалися усталені підходи до класифікації суб'єктів ГК за забезпеченням якості ЛЗ на етапах їх реалізації і медичного застосування. Проте практика роботи аптечних закладів та ЛПЗ вказує на те, що найактивнішими громадськими контролерами забезпечення якості ЛЗ виступають різного роду громадські організації (ГО) – передусім, це професійні фармацевтичні спілки та асоціації, ГО пацієнтів та захисту прав споживачів; ЗМІ та громадські активісти.

Так, згідно з результатами соціологічного дослідження, проведеного львівською КУ «Інститут

міста» спільно з ТОВ «Український центр вивчення громадської думки «Соціоінформ» упродовж 4 серпня – 25 вересня 2018 року, серед 170 громадських активістів (членів різноманітних ГО) у Західній Україні, зокрема із Львівської, Рівненської, Волинської, Чернівецької, Тернопільської, Закарпатської та Івано-Франківської областей [2, с. 4], було визначено, що 22 % ГО займаються захистом соціально вразливих груп, 21 % ГО – боротьбою з корупцією та хабарництвом, 7 % ГО – боротьбою з нарко-, алкозалежностями [2, с. 16]. Зрозуміло, що вказані напрями діяльності є досить широкими, проте в їх межах зацікавлюють ГО і аптеки та ЛПЗ щодо забезпечення якості ЛЗ.

В. Боклаг та А. Павленко вказують, що функціонування ГК у демократичному суспільстві може розглядатися як цілеспрямований і дієвий вплив соціальних суб'єктів, головним з яких є громадський активіст, якому мають створюватися необхідні умови для самореалізації творчого потенціалу. З активізацією ГК посилюється вплив громадянського суспільства на всі сфери життєдіяльності суспільства [1, с. 63].

В Україні існує достатньо розвинене законодавство, яким встановлено порядок створення та діяльності громадських організацій, засобів масової інформації та інших інститутів громадянського суспільства різного роду. У той же час, саме постать громадського активіста є найбільш невизначеною як з правової, так і з етичної точки зору, оскільки жодного чіткого нормативного визначення поняття громадського активізму чи правового статусу громадського активіста у чинному законодавстві України не міститься, а щодо морально-етичної оцінки явища вітчизняного громадського активізму, то вона набула досить неоднозначного характеру, що втілюється у численних критичних публікаціях та, навіть, у неоднозначних законодавчих ініціативах [4; 9; 15; 16].

Висновки і пропозиції. Таким чином, ГК за забезпеченням якості ЛЗ на етапах їх реалізації і медичного застосування слід розуміти як ініціативну діяльність суб'єктів ГК з моніторингу, нагляду, перевірки та оцінки діяльності аптечних та лікувально-профілактичних закладів усіх форм власності, а також їх посадових осіб, щодо забезпечення якості ЛЗ на предмет відповідності такої діяльності вимогам, встановленим законодавством України, міжнародними стандартами та настановами, професійними етичними нормами, та суспільним інтересам щодо забезпечення населення якісними, високоєфективними та безпечними ЛЗ.

На даний час у фармацевтичній науці не склалися усталені підходи до класифікації суб'єктів ГК за забезпеченням якості ЛЗ на етапах їх реалізації і медичного застосування. Проте практика роботи аптечних закладів та ЛПЗ вказує на те, що найактивнішими громадськими контролерами забезпечення якості ЛЗ виступають різного роду громадські організації (ГО) – передусім, це професійні фармацевтичні спілки та асоціації, ГО пацієнтів та

захисту прав споживачів; ЗМІ та громадські активісти.

Вказане вимагає інтенсифікації пошуків оптимальних правових та етичних механізмів взаємодії на робочих місцях провізорів (лікарів), з одного боку, та різного роду представників громадськості (передусім – громадських активістів) як суб'єктів ГК за забезпеченням якості ЛЗ на етапах їх реалізації і медичного застосування, з іншого боку. Зазначені питання є перспективою для подальшого наукового пошуку.

Список використаних джерел:

1. Боклаг В. А., Павленко А. О. Громадський контроль у контексті об'єднання територіальних громад та децентралізації в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2017. № 1. С. 60-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2017_1_11 (дата звернення: 20.05.2019).
2. Громадські активісти, мережуйтеся! Звіт за результатами соціологічного дослідження КУ «Інститут міста». / Приходько Т. та ін. Львів, 2018. 41 с.
3. Захаров Є. Громадський контроль і права людини. *Права людини в Україні. Інформаційний портал Харківської правозахисної групи* : веб-сайт. URL: <http://khpg.org/index.php?id=1261552395> (дата звернення: 20.05.2019).
4. Казанжи З. Хто такі громадські активісти? *Рубрика. Все по полицях* : веб-сайт. URL: <https://rubryka.com/blog/hto-taki-gromadski-aktivisty/> (дата звернення: 20.05.2019).
5. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами і доповн., у редакції від 21 лют. 2019 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.05.2019).
6. Косінов С. А. Суб'єкти громадського контролю. *Проблеми законності*. 2015. Вип. 129. С. 10-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2015_129_4 (дата звернення: 20.05.2019).
7. Менджул М. В. Громадський контроль за використанням та розпорядженням майном об'єднаної територіальної громади. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4. С. 308-310. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/23253> (дата звернення: 20.05.2019).
8. Неєфективні чи фальсифіковані: чи можуть українці вберегтися від неякісних ліків. Спецкор. *Новини 2+2. YouTube* : веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=fX8g0RdiFSs> (дата звернення: 20.05.2019).
9. Пекар В. На які гроші живуть громадські активісти? *Часопис* : веб-сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2018/03/27/7175896/> (дата звернення: 20.05.2019).
10. Про громадський контроль : проект Закону України від 13 листоп. 2015 р. реєстр. № 2737-1 (доопрацьований). *Верховна Рада України. Офіційний веб-портал* : веб-сайт. URL:

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55101 (дата звернення: 20.05.2019).

11. Про громадський контроль : проект Закону України від 14 квіт. 2014 р. реєстр. № 4697. *ЛІГА: ЗАКОН* : веб-сайт. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG3MH00A.html (дата звернення: 20.05.2019).

12. Про громадянський контроль за діяльністю органів влади, їх посадових і службових осіб : проект Закону України від 07 серп. 2018 р. реєстр. № 9013. *Верховна Рада України. Офіційний веб-портал* : веб-сайт. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64506 (дата звернення: 20.05.2019).

13. Про затвердження Порядку контролю якості лікарських засобів під час оптової та роздрібної торгівлі : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 29 верес. 2014 р. № 677 (зі змінами і доповн., у редакції від 24 берез. 2017 р.). *Офіційний вісник України*. 2014. № 98. Ст. 2857. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1515-14> (дата звернення: 20.05.2019)

14. Про лікарські засоби : Закон України від 04 квіт. 1996 р. № 123/96-ВР (зі змінами і доповн., у редакції від 04 листоп. 2018 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 22. Ст. 86. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.05.2019).

15. Равчев О. Громадські активісти на прицілі у влади. *Українська правда* : веб-сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2018/03/27/7175896/> (дата звернення: 20.05.2019).

16. Собко Я. Активіст – професія чи особливий вид лицемірства? *Резонанс* : веб-сайт. URL: <http://resonance.ua/aktivist-profesiya-chi-osobliviy-vid/> (дата звернення: 20.05.2019).

17. Солонтай О. Громадський контроль : курс ВУМ. *ВУМ on-line* : веб-сайт. URL: <https://vumonline.ua/course/public-control/> (дата звернення: 20.05.2019).

18. Тігай К. Як програмісти створили безкоштовний сервіс перевірки ліків на фальсифікат. *Бізнес Цензор* : веб-сайт. URL: https://biz.censor.net.ua/resonance/3063318/yak_programsti_stvorili_bezkoshtovniyi_servs_perevrki_lkv_na_falsifkat (дата звернення: 20.05.2019).

19. Фальсифікованих ліків в Україні може бути значно більше, ніж звітує Держлікслужба – ГО «Медичний контроль». *Гордон* : веб-сайт. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/society/falsifikovanih-likiv-v-ukrajini-mozhe-buti-na-porjadok-bilshe-nizh-zvituje-derzhliksluzhba-go-medichnij-kontrol-222888.html> (дата звернення: 20.05.2019).